

BAZGROŁY

Nazwa „bazgroły” ma wydźwięk negatywny, kojarzy nam się często z czymś brzydkim, niepoprawnym, burzącym piękno. Taki jest też świat dzieci, które owe wydawałoby się nieharmonijne linie nam prezentują. Takie jest ich wnętrze – buntownicze, niespokojne, zachowanie – łamiące powszechnie obowiązujące reguły. Ale też wiele osób nie zdaje sobie sprawy z tego, że dziecko odzwierciedlając swoje odczucia przy pomocy obrazów, poddawane jest również funkcji terapeutycznej. Dlatego też nie takie bazgroły straszne, gdy je dzieci malują.

Bazgroły to jedna z wielu metod rozwijających u dzieci umiejętność rozwiązywania problemów w sposób twórczy. W dużej mierze opiera się na swobodnej ekspresji myśli i uczuć. Znajduje zastosowanie w wielu wariantach.

Do najczęściej spotykanych należą:

MALOWANIE DO MUZYKI

Praca może przebiegać indywidualnie, w parach lub w małych grupach. Zadaniem naszych podopiecznych jest przelanie na papier myśli i odczuć, które im towarzyszą w momencie słuchania wybranego fragmentu muzyki. Po zakończonej pracy autorzy opowiadają o swoich obrazach.

OBRAZ DO TEMATU

Na początku wybieramy z grupą jakiś temat i go omawiamy. Następnie dzieci plastycznie wyrażają do niego swój stosunek. Po zakończeniu pracy każdy przedstawia swój obraz. Pozostali patrzą i słuchają. Dopiero gdy obraz zostanie zaprezentowany, mogą podyskutować na temat pomysłu koleżanek i kolegów, szukając jednocześnie nowego, innego rozwiązania dla danego problemu.

MALOWANIE DO HASŁA LUB SŁOWA

Podajemy hasło lub słowo klucz (np. wiosna). Dzieci pojedynczo lub w małych grupach malują obraz. Przed pracą możemy im przekazać pewne informacje, które staną się impulsem pobudzającym ich kreatywność (np. malujcie ciepłymi barwami lub dobieracie świadomie barwy – one też symbolizują treść).

OBRAZ NASZEJ GRUPY

Jak wyglądałaby nasza grupa, gdybyśmy chcieli ją przedstawić za pomocą obrazu? Pracę o takiej tematyce każdy wykonuje samodzielnie. Po omówieniu ich na forum, stanowią dobry impuls do tego, aby porozmawiać z podopiecznymi o tym, jak się czują w grupie i co by chcieli ewentualnie w niej zmienić, aby było lepiej.

OBRAZ INTERAKCYJNY

Może stanowić impuls do dyskusji, analizy rozmów lub zachowań w grupie. Składa się

z dwóch części:

- **część I:** Podajemy temat, a dzieci w grupach wspólnie tworzą plakaty. Każdy może zanotować swoje odczucia, pytania, wątpliwości i pomysły.

- **część II:** Po wykonaniu plakatu prowadzący informuje kto, kiedy i z kim pracował, kto czuł nad strukturą obrazu, kto blokował pracę innym, kto malował, w jaki sposób i jak często, jakie role podejmowali poszczególne członkowie grupy podczas wspólnego tworzenia plakatu, jaka atmosfera panowała przy pracy.

Po zakończeniu pracy wszyscy opowiadają o swoich wrażeniach i dyskutują o tym, co zostało zanotowane na kartkach.

Stosując metodę bazgrołów możemy przelamać naturalny lęk przed malowaniem, uświadamiając dzieciom cel pracy nad obrazami – nie chodzi o stworzenie dzieł sztuki, lecz o wyrażenie swoich myśli i uczuć przy pomocy symboli, kolorów, form plastycznych, abstrakcji. Na zakończenie chciałbym wszystkim uświadomić, że każdy wytwór dziecka, niezależnie od tego, czy to jest obraz, opowiadanie, czy dzieło muzyczne, coś nam przekazuje, niesie pewne informacje na temat danej osoby. To my analizując to dzieło, musimy wyciągnąć wnioski i opracować plan dalszej pracy z dzieckiem.

METODA MALOWANIA DZIESIĘCIOMA PALCAMI

To jedna z ciekawszych metod pracy z dziećmi. Jej autorką jest R. F. Show, która stwierdziła, że malowanie dziesięcioma palcami, obejmujące manipulację farbami, ma wiele wspólnego z naturalną skłonnością dziecka do „paćkania się” w substancjach o konsystencji błota. W terapii metoda ta przydatna jest w pokonywaniu różnego rodzaju lęków, uwalnianiu od zahamowań, wzmacnianiu wiary we własne siły i pobudzaniu ekspresji fantastycznej. Przed zajęciami należy przygotować sześć farb: niebieską, czarną, brązową, czerwoną, zieloną i żółtą (ten zestaw można uzupełnić jeszcze farbą białą i fioletową). Następnie umieszczamy je w miseczkach o takiej wielkości, by dziecko mogło swobodnie włożyć w nie rękę. Do miseczek można także dodać płatków mydlnych i mąki, by masa zrobiła się gęsta niczym galaretką. Na stoliku, do którego można podejść z każdej strony, kładziemy duży arkusz białego lub szarego papieru. Obok umieszczamy miednicę z wodą i ręcznik. Podczas

terapii dziecko otrzymuje od nauczyciela dokładne polecenia na temat tego, co ma robić. Jego zadaniem jest namalowanie jakiegoś obrazu. Pod tym względem zostawiamy maluchom zupełną swobodę. Może się okazać, że u dziecka występuje lęk przed włożeniem dłoni do miseczki. Wówczas nauczyciel pierwszy macza w niej palce i wykonuje smugę na papierze. Jeden seans trwa 20 - 40 minut. W tym czasie dziecko wykonuje rysunek i odpowiada na pytania dotyczące jego treści. Kończącym akcentem jest przypięcie do ściany namalowanego obrazka. Większość dzieci uwielbia malowanie, podczas którego wolno im się brudzić i bałaganić. Korzyścią malowania jest nie tylko wzmocnienie rąk i palców, ale także możliwość poznania procesu mieszania kolorów. Obserwacji poddaje się szereg elementów, takich jak: sposób nabierania farby, reakcje na zanurzanie rąk w przygotowanej masie, kolejność użycia kolorów, zapełnienie płaszczyzny, kierunek i zakres linii przy malowaniu, reakcje mimiczne i werbalne dziecka, tempo pracy, przerwy i czas pracy. Reakcje dziecka na zetknięcie się z tworzywami są najczęściej dwie: albo pojawia się zachowanie dystansu, albo zaangażowanie się. Pierwsza to próba uniknięcia wykonania zadania. Dziecko nie chce pobrudzić sobie rąk. Nieśmiało moczy końce palców w tworzywie i maluje nimi jak pędzlem. Jednak w trakcie seansów przechodzi powoli do postawy zaangażowania. Maluje wówczas nie tylko palcami, lecz pomaga sobie ruchami całego ciała. Słowami i gestami wyraża bądź entuzjazm, bądź oburzenie. Obserwujemy także czas potrzebny do podjęcia działań. Im bardziej się on przedłuża, tym większe prawdopodobieństwo występowania u dzieci stanów lękowych. Należy notować czas wykonywania rysunku, częstotliwość i długość przerw w pracy. Przerwy mogą być objawem reakcji lękowych na barwę (tzw. szok barw). Farbę dzieci mogą nakładać na papier w różny sposób: rozklepywać ją, rozcierać, tworzyć koleiny, kropki, zamalowywać środek lub tylko boki. Ważne jest również zachowanie się dziecka wobec kolorów. Obserwujemy, które barwy najczęściej ono wybiera, w jakiej kolejności i jak reaguje na dane kolory.

Metodę malowania dziesięcioma palcami stosuje się w celach diagnostycznych i terapeutycznych - wychowawczych. Pedagog podczas zajęć wiele uwagi powinien poświęcać czynnościom dziecka. Malowanie palcami daje dzieciom możliwość twórczego wypowiedzenia się poprzez rysunek. Wytwory pracy są odzwierciedleniem myśli, pragnień i przeżyć. To pewnego rodzaju „otwarcie się”. Dziecko przedstawia nam to, co lubi, czym się interesuje, czego boi się lub nielubi.

Marek Słomczyński